

ФІНАНСОВІ РІШЕННЯ В РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТІ БІЗНЕС-ОРГАНІЗАЦІЙ

FINANCIAL DECISIONS IN RISK MANAGEMENT OF BUSINESS ORGANIZATIONS

Нечипорук Л.В.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Nechyporuk Ludmila

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Yaroslav Mudryi National Law University

Уточнено, що бізнес-організації в сучасному світі здійснюють свою діяльність в умовах невизначеності та ризиків, що потребує напрацювання ефективних фінансових рішень у ризик-менеджменті. Установлено, що оцінка ризиків вимагає попередньої ідентифікації їхніх характеристик та чинників як мінімум по відношенню до майна та персоналу бізнес-організації. Визначено, що управління ризиками передбачає опрацювання заходів, які спрямовуються на їх попередження або зниження ймовірності настання, та оцінку ризиків як прийнятних. Обидва варіанти потребують залучення додаткових фінансових ресурсів, які можуть бути досить значними у разі факту шкоди, що зумовлена настанням ризиків. Визначено, що фінансові рішення в ризик-менеджменті бізнес-організацій можуть ґрунтуватися на використанні страхування як механізму управління ризиками, що передбачає значно менші за потенційні виплати (у разі настання страхового випадку) витрати на забезпечення страхового захисту. Додаткову вигоду бізнес-організація може отримати через можливість віднесення на витрати страхових платежів, що дає змогу зменшити розмір податку на прибуток.

Ключові слова: менеджмент, ризик-менеджмент, фінанси, страхування, оподаткування.

Уточнено, что бизнес-организации в современном мире осуществляют свою деятельность в условиях неопределенности и рисков, что требует выработки эффективных финансовых решений в риск-менеджменте. Установлено, что оценка рисков требует предварительной идентификации их характеристик и факторов как минимум по отношению к имуществу и персоналу бизнес-организации. Определено, что управление рисками предполагает осуществление мероприятий, направленных на их предупреждение или снижение вероятности наступления, и оценку рисков как приемлемых. Оба варианта требуют привлечения дополнительных финансовых ресурсов, которые могут быть весьма значительными в случае факта убытка, обусловленного наступлением рисков. Определено, что финансовые решения в риск-менеджменте бизнес-организаций могут основываться на использовании страхования как механизма управления рисками, предусматривающего значительно меньшие относительно потенциальных выплат (при наступлении страхового случая) издержки на обеспечение страховой защиты. Дополнительную выгоду бизнес-организация может получить из-за возможности отнесения на расходы страховых платежей, что позволяет уменьшить налог на прибыль.

Ключевые слова: менеджмент, риск-менеджмент, финансы, страхование, налогообложение.

The purpose of the article is to determine the conditions for making optimal financial decisions in the risk management of business organizations. It is proved that the risk management system of business organizations requires adherence to the principles that are close to a liberal approach based on dominants of economic rationality. Financial decisions in the risk management of business organizations may involve the use of insurance, which causes the risk factor itself and the need to cover possible losses as a result of the manifestation of this factor. Risk assessment requires a preliminary identification of their characteristics and factors, at least with respect to the assets and staff of the business organization. First of all, risk management involves considering measures aimed at preventing them or reducing the likelihood of occurrence and assessing risks as acceptable. Both options require the involvement of additional financial resources, which can be quite significant in the event of risk-related harm. The conducted anal-

ysis allows concluding that financial decisions in the risk management of business organizations can be based on the use of insurance as a risk management mechanism. Insurance provides for the establishment of an insurance rate, the amount of which affects the insurance payment, and constitutes an appropriate percentage of the insured sum. Thus, the cost of providing insurance protection is much less than the potential payments in the event of an insured event. It is specified that the insurance market of Ukraine offers the following classic insurance risks: fire insurance (fire and related risks); disaster insurance (out of 110 used in the world, 20 operate in Ukraine); accident risk insurance, water damage as a result of an accident of water supply systems, sewage system or firefighting; the risk of unlawful acts of third parties – theft, plundering, hooliganism, vandalism, robbery, etc. It is proved that among the main problems arising in the insurance of property of enterprises against fire and other dangers, the problem of property valuation becomes especially important, which is explained by the constant increase of prices for movable and immovable property. It is clarified that with regard to financial decisions in the risk management of employees of business organizations, we can consider such options as: accident insurance, voluntary health insurance (VHI), sickness insurance. It is proved that financial decisions in risk management of business organizations can be based on the use of insurance not only as a risk management mechanism but also as a mechanism that allows to: 1) minimize the financing of expenses for compensation of losses caused by the occurrence of an insurance event; 2) use tax preferences.

Key words: management, risk management, finance, insurance, taxation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Цілком природно, що будь-яка бізнес-організація здійснює свою діяльність в умовах невизначеності та ризиків. Як відомо, маючи мету максимізації прибутку, вона працює в умовах обмеженості ресурсів (трудо-вих, фінансових, інформаційних, матеріальних та нематеріальних), а отже, актуальною є проблема мінімізації фінансування втрат, що зумовлені настанням ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Певні аспекти ризик-менеджменту розглядають Томас Л. Бартон, Уильям Г. Шенкир, Пол Л. Уокер [1]. Вітчизняні науковці І.В. Кочін, О.М. Акулова, Д.В. Ількаєв, І.Ф. Шило, О.О. Гайволя, С.Ж. Маліков, П.І. Сидоренко, Т.М. Гут, І.Ф. Фоменко визнають ризик-орієнтований підхід основою організації безпеки складних технічних систем і контролю над їхньою діяльністю та запобіганням виникнення техногенних надзвичайних ситуацій [2]. Е.І. Данилова здійснює теоретичне узагальнення методологічних та концептуальних положень системи управління ризиками та управління економічною безпекою, що дало змогу визначити існуючі проблеми методологічного та практичного характеру їх використання для виявлення, ідентифікації й оцінювання небезпеки діяльності підприємств. На цій підставі автором сформовано методологічні засади ризик-орієнтованого підходу до управління економічною безпекою, що базуються на поєднанні методології управління економічною безпекою та методології управління ризиками [3]. А.В. Череп та Ю.В. Калюжна досліджують специфіку управління ризиками промислових підприємств на антикризових засадах [4]. Ю.В. Калюжна також встановлює роль ризиків у системі антикризового управління підприємствами машинобудування [5].

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою дослідження є визначення

умов прийняття оптимальних фінансових рішень у ризик-менеджменті бізнес-організацій. Перспективи дослідження полягають у встановленні переваг використання механізму страхування як у контексті управління ризиками щодо персоналу та майна бізнес-організацій, так і можливості вживання внаслідок таких дій податкових пільг. Вітчизняні науковці П.К. Бечко, Л.В. Барабаш, Н.В. Лиса, думку яких ми цілком поділяємо, визнають що у «сучасній податковій системі України пільги одночасно виконують два протилежно спрямовані завдання: з одного боку, порушують формальну рівність, якої прагне держава, з іншого – є інструментом, що сприяє її досягненню» [6, с. 18].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансові рішення в ризик-менеджменті бізнес-організацій можуть передбачати використання страхування, що викликає саме фактор ризику і необхідність покриття можливих збитків у результаті прояву цього фактора.

Відповідно до директив ЄС, із класифікацією ризиків пов'язані види страхування, відмінні від страхування життя. Ця класифікація має такий вигляд:

1. Нещасні випадки (у тому числі на виробництві та професійні захворювання); вид страхування – від нещасних випадків, що передбачають такі різновиди страхового забезпечення: фіксовані грошові виплати, виплати, зумовлені характером страхового випадку, поєднання двох вищеназваних різновидів, тілесні ушкодження пасажирів.

2. Хвороба; вид страхування – на випадок захворювання, що передбачають такі різновиди страхового забезпечення: фіксовані грошові виплати, виплати, зумовлені характером страхового випадку, поєднання двох вищеназваних різновидів.

3. Усі види шкоди, заповдіяної автотранспортним засобам (окрім залізничного) або їх утрата; вид страхування – страхування автотранспортного засобу.

4. Усі види шкоди, заподіяної залізничному транспорту, або його втрата; вид страхування – страхування залізничного транспорту.

5. Усі види шкоди, заподіяної повітряному транспорту, або його втрата; вид страхування – страхування повітряного транспорту.

6. Усі види шкоди, заподіяної водному транспорту (озерні та морські судна), або його втрата; вид страхування – страхування водного транспорту.

7. Усі види шкоди, заподіяної транзитним вантажам (у тому числі товари, багаж та всі інші види вантажів), або їх утрата незалежно від виду транспорту; вид страхування – страхування транзитних вантажів або багажу.

8. Пожежі та стихійні лиха – покриваються усі види шкоди, завдані майну, або його втрата (крім майна, внесеного до 3–7-го класів) у результаті пожежі, вибуху, бурі, стихійного лиха, іншого ніж буря, ядерного інциденту, осідання ґрунту.

9. Інші види матеріальної шкоди – усі види шкоди, завдані майну, або його втрата (крім майна, віднесеного до 3–7-го класів) у результаті граду, морозу, а також будь-якої іншої події, такої як викрадення, крім подій, згаданих у п. 8.

10. Відповідальність, пов'язана з використанням наземного транспорту, – усі види відповідальності, що виникають у зв'язку з використанням наземного автотранспорту, у тому числі відповідальність перевізника.

11. Відповідальність, пов'язана з використанням повітряного транспорту, – усі види відповідальності, що виникають у зв'язку з використанням повітряного транспорту, у тому числі відповідальність перевізника.

12. Відповідальність, пов'язана з використанням суден (морських, озерних, річних і каналних суден), – усі види відповідальності, що виникають у зв'язку з використанням кораблів, суден або човнів на морі, на озерах, річках, каналах, у тому числі відповідальність перевізника.

13. Загальна відповідальність – усі види відповідальності, крім перелічених у пп. 10–12.

14. Усі випадки неплатоспроможності по кредитах: експортний кредит, кредит із погашенням у розстрочку, іпотека, сільськогосподарський кредит.

15. Поручительство – пряме та непряме.

16. Інші види фінансових утрат: ризик утрати роботи, недостатній рівень доходу (загальний), погані погодні умови, втрата виплат, тривалі загальні витрати, непередбачені витрати, пов'язані з комерційною діяльністю, втрата ринкової вартості, втрата ренти або доходу, непрямі витрати, пов'язані з комерційною діяльністю, крім тих, які згадані вище, інші види фінансових утрат (не пов'язані з комерційною діяльністю).

17. Витрати, пов'язані з послугами юристів та із судовими процесами.

18. Труднощі під час подорожей, під час перебування далеко від домівки та далеко від

місця постійного проживання, що передбачають надання допомоги [7].

Останніми роками страхові компанії України пропонують досить широкий спектр фінансових рішень щодо ризик-менеджменту бізнес-організацій, які можуть стосуватися як майна, так і співробітників.

Відповідно до ст. 139 Господарського кодексу України, майном визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їхньому балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. Залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності належать до основних та оборотних фондів, товарів. Склад майна промислових підприємств, що підлягають страхуванню: будинки, споруди, об'єкти незавершеного капітального будівництва, транспортні засоби, машини, устаткування, інвентар, товарно-матеріальні цінності й інше майно, що належить підприємствам і організаціям (основний договір); майно, прийняте організаціями на комісію, збереження, для переробки, ремонту, перевезення і т. п. (додатковий договір); сільськогосподарські тварини, хутрові звірі, кролики, домашні птахи і сімейства бджіл; урожай сільськогосподарських культур (окрім природних косовиць).

На страховому ринку України пропонуються такі класичні ризики страхування: страхування від вогню (пожежа і супутні йому ризики); страхування від стихійних лих (зі 110 використовуваних у світовій практиці в Україні діє 20); страхування ризику аварій, ушкодження водою в результаті аварії систем водопостачання, каналізації чи пожежогасіння; ризик протиправної дії третіх осіб – крадіжка, грабіж, хуліганство, вандалізм, розбій та ін.

Виняток, як правило, становлять форс-мажорні ризики, що мають певні обмеження з покриття страховиками практично в усіх країнах. Вони пов'язані з веденням воєнних дій, масовими заворушеннями, зміною режимів влади, здійсненням терористичних актів.

Серед основних проблем, що виникають під час страхування майна підприємств від вогню та інших небезпек, особливого значення набуває проблема оцінки майна. Це відбувається через постійне зростання цін на рухоме та нерухоме майно.

Розглянемо показники, на підставі яких здійснюється оцінка майна, що підлягає страхуванню (табл. 1).

Під час страхування майна страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами й тарифами, що діють на момент укладення договору, якщо інше не передбачено договором страхування. Страхові тарифи,

Таблиця 1

Показники оцінки майна

Об'єкт майнового страхування	Показники, на підставі яких здійснюється оцінка
Основні фонди	Повна балансова вартість за винятком величини зносу
Товарно-матеріальні цінності	Фактична собівартість чи ціни, що діяли на день підписання угоди, за винятком зносу
Об'єкти незавершеного будівництва	Розмір матеріальних і трудових витрат, фактично здійснених на час страхового випадку
Продукція в процесі виробництва чи обробки	Вартість витрачених на момент страхового випадку сировини, матеріалів і праці
Експонати виставок, музейні коштовності, колекції, авторські роботи, антикваріат	Вартість визначається за пред'явленими документами споживачем захисту або відповідно до експертної оцінки

Джерело: складено автором

використовувані страховими компаніями України під час страхування майна, становлять: для юридичних осіб – від 0,1% до 1,5%; для фізичних осіб – від 0,3% до 2,5%, що відповідає світовій практиці.

Найвищі тарифи застосовуються для обладнання, ступінь ризику ушкодження якого є найвищим (електронне обладнання та побутова електроніка). Найнижчі тарифи використовуються під час страхування будівель та приміщень, оскільки ймовірність ушкодження їх вогнем є найнижчою. В інтересах оподаткування підприємство-страхувальник може відносити до валових витрат страхові платежі зі страхування майна одним чи кількома страховиками на страхову суму, що не перевищує вартості цього майна. Законодавством України передбачено можливість вклюдження до складу валових витрат підприємства будь-яких витрат зі страхування ризиків загибелі врожаю, транспортування продукції платника податку; цивільної відповідальності, пов'язаної з експлуатацією транспортних засобів, що перебувають у складі основних фондів платника податку; екологічної та ядерної шкоди, що може бути завдана платником податку іншим особам; майна платника податку; кредитних та інших комерційних ризиків платника податку.

Однією з найскладніших і найвідповідальніших операцій страхових компаній є визначення розміру збитку та розміру виплати страхового відшкодування за настання страхових випадків із майном підприємств. Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник. Зауважимо, що здійснення страхових виплат і виплата страхового відшкодування проводиться страховиком згідно з договором страхування або із законодавством на підставі заяви страхувальника (його правонаступника або третіх осіб, визначених умовами страхування і страхового акта (аварійного сертифіката), який складається страховиком або уповноваженою ним особою (аварійним комісаром)) у формі, що визначається страховиком.

Страхова компанія, визнавши, що подія, яка призвела до загибелі або пошкодження майна, є страховим випадком, протягом, як правило, п'яти-десяти днів від моменту отримання заяви від страхувальника повинна скласти страховий акт, в якому встановлюються факт, причини та наслідки страхового випадку, розмір матеріальних збитків (розмір збитків у разі загибелі (руйнування) будівель, споруд та іншого майна, яке належить до основних засобів, визначається на підставі його дійсної вартості за вирахуванням вартості залишків, а в разі пошкодження зазначених будівель, споруд тощо – на основі вартості відновлення (ремонт), але в межах страхової суми). Слід уточнити, що до суми збитків включаються також утрати внаслідок заходів, необхідних для рятування майна, зберігання та впорядкування застрахованого майна після настання страхового випадку.

Зауважимо, що у разі виникнення суперечок між сторонами про причини та розмір збитків кожна зі сторін має право вимагати проведення експертизи, яка проводиться за рахунок сторони, що її вимагала.

Уточнимо, що якщо подія, яка настала, не була передбачена договором, вона не є страховим випадком і страховик звільняється від відшкодування завданих збитків.

Отже, за плату, що може становити від 0,1% до 1,5% вартості майна у разі його загибелі внаслідок настання страхового ризику, можна отримати 100% відшкодування збитку.

До того ж в Україні щодо майнового страхування підприємств існує сприятливий податковий режим: страхові платежі можна відносити на рахунок валових витрат, зменшуючи прибуток, що підлягає оподаткуванню [8].

Окремої уваги заслуговує страхування ризиків, пов'язаних з експлуатацією автотранспорту (КАСКО), для підприємств, що використовують його як офісні автомобілі, для перевезень вантажів, для власного бізнесу та в якості товару для продажів, а саме: ризики, яким піддається безпосередньо авто під час експлуатації; ризики, яким піддається авто під час ведення бізнесу,

що дає змогу встановити індивідуально узгоджені терміни страхування; ризику, що виникають відносно пасажирів, водія, третіх осіб під час експлуатації авто (страхування від нещасного випадку на транспорті); обов'язкове страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів; добровільне страхування відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Щодо фінансових рішень у ризик-менеджменті співробітників бізнес-організацій, то можна розглядати такі варіанти, як: страхування від нещасних випадків, добровільне медичне страхування (ДМС), страхування на випадок захворювання.

Страховання персоналу від нещасного випадку забезпечує бізнес-організації такі переваги, як суттєве зменшення фінансових витрат на виділення матеріальної допомоги для лікування та реабілітації співробітників, витрат робочого часу керівництва на розгляд цих питань та поліпшення системи соціального захисту трудового колективу.

Слід зауважити, що нещасний випадок, під яким розуміють раптову, випадкову, короточасну, незалежну від волі застрахованої особи подію, що фактично відбулася протягом терміну дії договору та призвела до порушення анатомічної цілісності та/або фізіологічних функцій тканин, органів, систем, виникає в результаті впливу несприятливих чинників навколишнього середовища, а саме: фізичних чинників (механічна травма від дії тупих, гострих предметів, вогнепальної зброї, а також усі види механічної асфальсії, у тому числі укуси тварин, змій, комах), травма, отримана в результаті ДТП; термічна травма від впливу високих та/або низьких температур, електрична травма від дії атмосферної та/або технічної електрики; променева травма від дії іонізуючого випромінювання, барометрична травма від зміни атмосферного тиску); біологічних чинників (інфекційні та/або бактеріальні токсини за винятком харчової токсичної інфекції – дизентерії, сальмонельозу); хімічних чинників (хімічні опіки та отруєння); дій третіх осіб [9].

Перевагами використання програми для бізнес-організацій є те, що: страхова виплата здійснюється за самим фактом хвороби, втрати працездатності чи смерті співробітника; розмір компенсації заздалегідь визначає саме керівник бізнес-організації, самостійно вибираючи ту чи іншу страхову суму для своїх співробітників.

Зауважимо, що програми ДМС можуть охоплювати індивідуально розроблені страхові програми на основі побажань персоналу бізнес-організації, що включають як стандартні види медичної допомоги, так і різні профілактичні напрями; професійну та своєчасну організацію медичної допомоги по всій території України службою асистансу. Як правило, базові програми

ДМС гарантують організацію та надання медичних послуг як у сучасних приватних медичних закладах, організованих за європейськими вимогами й орієнтованих на світові стандарти надання медичної допомоги, так і у державних лікувально-профілактичних установах та амбулаторіях сімейного типу будь-якого регіону України.

Основні етапи лікування за такими програмами передбачають: амбулаторно-поліклінічну допомогу; стаціонарну допомогу; послуги закріплення сімейного лікаря; швидку та невідкладну допомогу; невідкладну та планову стоматологічну допомогу; забезпечення необхідними медикаментами. Додатково до програми можуть бути включені: профілактичні та реабілітаційні заходи; формування офісної аптечки; планові профілактичні огляди; вітамінопрофілактика, вакцинація. Завдяки тому, що програма ДМС може бути поділена на класи обслуговування залежно від вартості та обсягу послуг, що надаються, бізнес-організація може контролювати видатки на страхування. Разом із тим віднесення на витрати 100% страхових платежів дає змогу зменшити суму податку на прибуток.

Щодо фінансових рішень у ризик-менеджменті бізнес-організацій на випадок непередбачуваних витрат, пов'язаних із хворобою персоналу, то страховим випадком є:

тимчасова втрата працездатності застрахованої особи внаслідок гострої хвороби (раптове, непередбачуване захворювання, що призвело до погіршення здоров'я застрахованої особи та в разі ненадання медичної послуги/допомоги може призвести до тривалого розладу здоров'я або загрожувати її життю);

загострення хронічної хвороби (рецидив хронічного захворювання, протягом якого наявні суб'єктивні скарги та об'єктивні клінічні прояви хвороби);

перебування на амбулаторному та/або стаціонарному лікуванні, що призвело до консервативного лікування;

тимчасова втрата працездатності застрахованої особи внаслідок гострої хвороби, загострення хронічної хвороби, перебування на амбулаторному та/або стаціонарному лікуванні, що призвело до хірургічного втручання; стійка втрата загальної працездатності застрахованої особи (присвоєння інвалідності III, II або I групи) внаслідок хвороби; смерть застрахованої особи внаслідок хвороби.

Важливо зауважити, що страхова виплата також здійснюється за самим фактом хвороби, втрати працездатності або смерті, а розмір компенсації заздалегідь визначається, бо залежить від страхової суми, яку може визначати керівник бізнес-організації.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Бізнес-організації в сучасному світі здійснюють свою

діяльність в умовах невизначеності та ризиків, що потребує напрацювання ефективних фінансових рішень у ризик-менеджменті. Оцінка ризиків потребує попередньої ідентифікації їх характеристик та чинників як мінімум по відношенню до майна та персоналу бізнес-організації.

Насамперед, управління ризиками передбачає опрацювання заходів, які спрямовуються на їх попередження або зниження ймовірності настання, та оцінку ризиків як прийнятних. Обидва варіанти потребують залучення додаткових фінансових ресурсів, які можуть бути досить значними у разі факту шкоди, що зумовлена настанням ризиків.

Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що фінансові рішення в ризик-менеджменті бізнес-організацій можуть ґрунтуватися на використанні страхування як механізму управління ризиками. Страхування передбачає встановлення страхового тарифу, розмір якого впливає на страховий платіж, та становить відповідний відсоток від страхової суми. Таким чином, витрати на забезпечення страхового захисту значно менші за потенційні виплати у разі настання страхового випадку. Додаткову вигоду бізнес-організація може отримати через можливість віднесення на витрати 100% страхових платежів, що дає змогу зменшити розмір податку на прибуток.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бартон Т.Л., Шенкир У.Г., Уокер П.Л. Риск-менеджмент. Практика ведущих компаний. Москва : Вильямс, 2008. 208 с.
2. Кочін І.В. Ризик-орієнтований підхід – основа організації безпеки складних технічних систем, контроль за їх діяльністю та запобігання виникненню техногенних надзвичайних ситуацій. DOI : <https://zunb.zp.ua/nde/1247> (дата звернення: 25.06.2019).
3. Данілова Е.І. Методологія ризик-орієнтованого підходу до управління економічною безпекою підприємства. *Modern Economics*. 2018. № 12. С. 61–68. DOI : [https://di.rg/10.31521/mdecn.V12\(2018\)-09](https://di.rg/10.31521/mdecn.V12(2018)-09).
4. Череп А.В., Калюжна Ю.В. Управління ризиками промислових підприємств на антикризових засадах : монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. 200 с.
5. Калюжна Ю.В. Ризики в системі антикризового управління підприємствами машинобудування : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04. Запоріжжя, 2016. 209 с.
6. Бечко П.К., Барабаш Л.В., Лиса Н.В. Податкові пільги як інструмент реалізації концепції справедливості в оподаткуванні. *Modern Economics*. 2019. № 13(2019). С. 18–24. DOI : [https://di.rg/10.31521/mdecn.V13\(2019\)-03](https://di.rg/10.31521/mdecn.V13(2019)-03).
7. Перша Директива Ради 73/239/ЄЕС «Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно започаткування та ведення діяльності прямого страхування, іншого, ніж страхування життя» від 24 липня 1973 р. DOI : https://zakn.rada.gov.ua/laws/shw/994_281 (дата звернення: 20.07.2019).
8. СГ «ТАС». Для бізнесу. Повний бізнес-захист. DOI : <https://sgtas.com.ua/ua/zahyst-mayna/povniy-biznes-zahyst/> (дата звернення: 23.08.2019).
9. СГ «ТАС». Для бізнесу. Захист співробітників. DOI : <https://sgtas.com.ua/ua/zahyst-spivrobotnykiv/> (дата звернення: 23.08.2019).

REFERENCES:

1. Bartn, Tmas L., Shenkir, Uiliam G., Uker, Pl L. (2008), Risk-menedzhment [Risk management. Practice of leading cpanies]. Moscow. Vilyams. 208 p. (in Russian).
2. Kchin, I. V (2008). Risk rientated apprch is the basis f rganizatin f the security f cmplex technical systems, cntrl ver their activities and preventin f ccurrence technlgical emergencies. [Risk-oriented approach is the basis of safety organization of complex technical systems, control over their activity and prevention of emergence of technogenic emergencies]. Available at: <https://zunb.zp.ua/nde/1247> (accessed 25.06.2019).
3. Danilva, E. (2018). Methdly f Risk rientated Apprch t the Management. [Methodology of risk-oriented approach to managing the economic security of the enterprise]. *Modern Economics*, 12, 61-68. Available at: [https://di.rg/10.31521/mdecn.V12\(2018\)-09](https://di.rg/10.31521/mdecn.V12(2018)-09) [in Ukrainian].
4. Cherep, A. V., Kaljuzhna Ju.V. (2017). Upravlinnja ryzykamy prmyslyvykh pidpryjemstv na antykrizvykh zasadakh [Risk management of industrial enterprises in crisis management]. Zaprizhzhia: Zaprizhzhia Natinal University [in Ukrainian].
5. Kaljuzhna, Ju. V. (2016). [Risks in the system of anticrisis management of machine-building enterprises] (PhD Thesis). Zaprizhzhia: Zaprizhzhia Natinal University
6. Bechk, P. K., Barabash, L. V. & Lysa, N. V. (2019). Tax benefits as a tool for realizing the concept of fairness in taxation. [Tax benefits as a tool for realizing the concept of fairness in taxation] *Modern Economics*, 13(2019), 18-24. Available at: [https://di.rg/10.31521/mdecn.V13\(2019\)-03](https://di.rg/10.31521/mdecn.V13(2019)-03) (accessed 25.06.2019).
7. Persha Dyrektyva Rady 73/239/JeES "Shhd uzghdzhennja zakniv, pidzaknnykh ta administratyvnykh plzhenj stsvn zapchatkuvannja ta vedennja dijalinsti prjamgh strakhuvannja, inshgh, nizh strakhuvannja zhyttja" vid 24 lypnja 1973 rku/ Available at: https://zakn.rada.gov.ua/laws/shw/994_281 (accessed 20.07.2019).
8. SG TAS. Dlja biznesu. Povnyj biznes-zahyst. Available at: <https://sgtas.com.ua/ua/zahyst-mayna/povniy-biznes-zahyst/> (accessed 23.08.2019).
9. SG TAS. Dlja biznesu. Zahyst spivrobotnykiv. Available at: <https://sgtas.com.ua/ua/zahyst-spivrobotnykiv/> (accessed 23.08.2019).